

פרשת תולדות תשע"ט – איך היה מותר לרמות את עשו?

1. **עבודה זרה כה:** 'הלא היא כתובה על ספר הישר' (יהושע י, ג) – מהו ספר הישר? זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו **ישרים**, כדברי בלעם: 'תמות נפשי מות ישרים' (שנאמר בהם 'גוויעה' ולא מיתה).

בראשית כה, כז: ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים - **רש"י:** 'עשו איש יודע ציד' – לצוד אביו ולרמותו, שואלו: היאך מעשרין המלח והתבן? סבור אביו שמדקדק במצות. 'יעקב איש תם' – אינו בקי בכל אלה, כלבו כן פיו, מי שאינו חריף לרמות קרוי תם. מיכה ז, כ: תיתן אמת ליעקב חסד לאברהם – **רש"י:** תיתן את מידת האמת של יעקב לבניו.

בראשית כז: ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק: אולי ימשני אבי והייתי בעיניו כמתעתע ... ויאמר יעקב אל אביו **אנכי עשו בכרך עשיתי** כאשר דברת אלי ... ויאמר **אתה זה בני עשו!** ויאמר **אני!** ... ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד ... ויאמר בא אחיך **במרמה** ויקח ברכתך.

ספר המאמרים תש"ג/186: צריך להבין מפני מה מסרו נפשם רבקה ויעקב לקחת הברכות של עשו? הלא ברכות יעקב אמורים בסוף הפרשה שהם ברכת אברהם [הברכה על הארץ והזרע], ולמה מסרו נפשם לקחת ברכות עשו שהם על עניינים גשמיים? וגם עשו ענייני רמאות ומרמה, דרבקה הלבשה את יעקב אותם הבגדים החמודות של עשו ויעקב אמר 'אנכי' [אנכי עשו בכורך?]

2. **תנחומא ישן ויצא יא:** כל הלילה הייתה עושה עצמה כרחל, כיון שעמד בבוקר 'והנה היא לאה', אמר לה: בת הרמאי, למה רימית אותי? אמרה לו: ואתה למה רימית אביך?!

בעל הטורים כז, לה: ויענו בני יעקב את שכם ... **במרמה** – הוא בא לאביו במרמה ובאו בניו במרמה.

רבנו יונה אבות א: אפילו ספור דברים בעלמא אין לו לשקר, כהוא עובדא עם בנו של רב ששיקר לאמו וכו' ... כי האדם המרגיל לשונו לדבר שקר ... לא יוכל לומר האמת כי פיהו המדבר וההרגל שולט עליו.

3. **בראשית כז, לה:** [בא אחיך] במרמה – **בחכמה**.

בראשית רבה ח: בשעה שבא ה' לברוא אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת חבורות חבורות מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא ... חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, אמת אומרת אל יברא שכולו שקרים ... מה עשה ה'? **נטל אמת והשליכו לארץ**, כדכתיב (דניאל ח): 'ותשלך אמת ארצה'.

רד"ק בראשית כז, יט: יש תמהים איך יעקב שהיה צדיק וירא אלוקים דיבר שקר? ואין זה תימה, כי יעקב היה יודע כי הוא ראוי לברכה יותר מאחיו, ורוח הנבואה שתשרה על יצחק לברכו, יתעשת אלוקים יותר לברך אותו מאשר לברכת אחיו ... וחילוף הדברים [השקר] במקומות כאלה **אינם גנאי וחילול לצדיק** ... וכן אברהם ויצחק אמרו על נשותיהם 'אחותי היא' ... כי מיראה אמרו מה שאמרו.

4. **ב"ב עג:** אמר רבה: סיפרו לי יורדי הים: הגל שמטביע את הספינה - **זוהר של אש לבנה בראשו**.

היום יום כג סיון: היצר הרע ... לפעמים הוא שועל, פקח שבחיות, וצרכים לחכמה מרובה להבין תחבולותיו. לפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק, ענו ובעל מידות טובות.

ספר המאמרים תש"ג/187: טעם הדבר שבאו בדרכי ערמה הוא לפי שנפילת האורות ... היו ג"כ בדרכי ערמה וכמ"ש 'והנחש היה ערום' שרימה את חווה ואדם, וכיון שלקחת הניצוצות דקדושה היו במרמה, צריך להיות הבריור והלקיחה ממנו ג"כ במרמה. וזהו דרבקה ויעקב שהן אדם וחווה - דשופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון ורבקה הייתה בחינת חווה - עשו מרמות ותחבולות לקחת הברכות מעשו.

לקוטי שיחות ח"ג/795: בכדי לקבל את הברכות האלוקות, רבקה עשתה כמה עניני רמיה ויעקב לבש את בגדי עשו. ומכך ההוראה לכולנו: הגישה של יהודי לענייני העולם, היא באופן של רמאות: לכאורה הוא עסוק בענייני גשמיים, אכילה ושתייה וכך הלאה, אך הכוונה שלו בכך היא לשם שמים. הוא אמנם **לובש את בגדי עשו, אבל הכוונה שלו בכך היא לגאול את ניצוצות הקדושה שנפלו שם**.